

SOLIDARITEIT VOOR HET GEZIN Ethische Commissie

Advies goedgekeurd door de Raad van Bestuur
Solidariteit voor het Gezin vzw
Gent, 23 januari 2009

Betreft: Het dragen van uiterlijke tekenen van religie of levensbeschouwing door het personeel tijdens de uitoefening van de functie.

1. Uitgangspunten

Solidariteit voor het Gezin is een pluralistische organisatie die elke vorm van extremisme afwijst en bij de aanwerving en werking een bewust diversiteitbeleid voert als spiegel van de huidige samenleving. Het arbeidsreglement stelt in **artikel 15** uitdrukkelijk het volgende:

De werkgever en de werknemer verbinden er zich toe:

- *Elke vorm van discriminatie naar sekse, vermeend ras, kleur, afkomst, nationaliteit en etnische origine, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, leeftijd, geloofs- of filosofische overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, handicap of lichamelijk kenmerk, te weren.*
- *De noodzakelijke inspanningen te leveren om voor iedereen gelijke kansen te waarborgen bij de procedure van aanwerving, bijscholing en bevorderingen, rekening houdend met de jobvereisten.*
- *De voordelen van een multiculturele en divers samengestelde organisatie te onderstrepen, en dit thema op een constructieve manier te benaderen.*
- *Elk discriminerend gedrag op de werkplaats te voorkomen, te melden en te bestrijden. Gebruikers mee te delen dat zij geen rekening zullen houden met vragen of wensen van flagrant discriminerende aard.*
- *Een kwaliteitsdienst te leveren die beleefdheid, objectiviteit en onpartijdigheid inhoudt in het belang van de gebruiker.*

Van belang in dit opzicht is ook **artikel 40** van het arbeidsreglement over strafbare tekortkomingen en inbreuken, dat zegt:

Het opleggen van sancties geldt bij o.a. volgende gedragingen en inbreuken:

- *Het verspreiden van drukwerk, ophangen van affiches, het voeren van propaganda, het inzamelen van gelden, het te koop aanbieden van voorwerpen in de gebouwen van Solidariteit voor het Gezin of bij de gebruiker zonder de toestemming van de directie.*

Van het personeel mag daarom verwacht worden dat het tolerant is en oplossingsgericht werkt. Omgekeerd mag op dezelfde gronden respect van de cliënt voor het personeel geëist worden.

Uiterlijke tekens van religie of levensbeschouwing zijn sterk gevoelsgeladen. Want ze hangen enerzijds samen met de identiteit van mensen en kunnen anderzijds voor anderen als bedreigend overkomen. De cohesie van Solidariteit voor het Gezin steunt op een actief pluralisme dat vertrekt van de erkenning van het individu, de beleving van de gemeenschappelijk waarden en de beroepsernst van iedere medewerker. Deze cohesie mag niet worden vertroebeld door maatschappelijke, culturele of levensbeschouwelijke tegenstellingen die eigen zijn aan onze open en pluriforme samenleving.

SOLIDARITEIT VOOR HET GEZIN

Ethische Commissie

Elke concrete toepassing, maatregel of beslissing met betrekking tot beperken van uiterlijke tekenen van religie of levensbeschouwing door het personeel tijdens de uitoefening van de functie hoort rationeel te zijn gemotiveerd, niet door te denken in clichés. De uitgangspunten zijn:

- De wederzijdse respectvolle bejegening van cliënt en personeelslid.
- Het vertrouwen in het zorgzaam en professioneel functioneren van elk personeelslid conform het arbeidsreglement en takenpakket, onafhankelijk van vooroordelen of verschillen in uiterlijk, of het dragen van symbolen of kentekens.
- Het streven van de organisatie om zonder bijkomende dresscode tolerant om te gaan met de culturele en religieuze diversiteit. Dit houdt in dat soepelheid en terughoudendheid van het personeel mogen verwacht worden.
- Waar er geen problemen zijn, dienen er geen gecreëerd door allerlei verboden in te stellen of verplichtingen op te leggen.
- Indien er een schriftelijk contract bestaat met de cliënt dient het de bepaling te bevatten dat het verboden is personeel te discrimineren.
- Het militant uitdragen van symbolen of het voeren van propaganda is in strijd met dit streven en is niet toegestaan.

2. Algemene richtlijnen

- 2.1. Er is een verschil tussen **fysieke persoonskenmerken** (als etnische afkomst, huidskleur, geslacht) en uiterlijke kentekenen. Cliënten die een hulpverlener provoceren, discrimineren of weigeren omwille van fysieke persoonskenmerken sluiten zichzelf uit van elke andere hulp van Solidariteit voor het Gezin. Ze zullen door de leidinggevende worden doorverwezen naar andere diensten of organisaties. Solidariteit voor het Gezin behoudt zich het recht voor de overheid te informeren over cliënten bij wie de hulp wordt stop gezet omwille van racistische redenen.
- 2.2. De exclusieven en/of voorkeuren die de cliënt stelt of formuleert op vlak van **uiterlijke kentekenen** van religie of levensbeschouwing bij het personeel, beperken zelf zijn of haar mogelijkheden voor hulpverlening. Ze leiden ertoe dat geen prioriteit kan gegeven worden.
- 2.3. Tijdens de aanwervingprocedure zal er gepeild worden naar de bereidheid van een sollicitant die uiterlijke kentekenen van religie of levensbeschouwing draagt, om die in bepaalde omstandigheden te verwijderen. Indien bespreekbaar gesteld en het antwoord is aanvaardbaar, moet dit genoteerd zijn in het aanwervingdossier en wordt er – volgens de mogelijkheden en de noodwendigheid van de dienstverlening– rekening mee gehouden. Indien deze uiterlijke kentekenen volledig in strijd zijn met de waarden die binnen Solidariteit voor het Gezin hoog in het vaandel staan en de verwachte beroepsernst, zal hieruit kunnen geconcludeerd worden dat de sollicitant niet voldoet aan het gestelde profiel.
- 2.4. Ingeval er een conflict ontstaat tussen, enerzijds de weigering van een hulpvrager om geholpen te worden door een personeelslid omwille van diens of haar **uiterlijke kentekenen** en anderzijds de plicht tot dringende hulpverlening, dan moet de medewerker voorrang geven aan de zorgplicht en zich professioneel opstellen. Dit betekent dat het personeelslid de alertheid heeft om afstand te doen van de eigen principes en deze van de cliënt respecteert voor de duur van het ene hulpverleningsmoment. Daarna geldt het principe van punt 2.2.
- 2.5. Er is een verschil tussen cultuur en levensbeschouwing. Vragen en verzoeken van cliënten die eerder te maken hebben met hun cultuur, die geen invloed hebben op de integriteit van de medewerker, die geen levens in gevaar brengen en die behoren tot het takenpakket moeten zonder meer worden uitgevoerd.

SOLIDARITEIT VOOR HET GEZIN Ethische Commissie

3. Praktische richtlijnen

- 3.1. Het uiterlijk van elke medewerker moet in overeenstemming zijn met de functie: verzorgd en behoorlijk, netjes en hygiënisch. Kwetsende boodschappen mogen impliciet noch expliciet getoond worden. Kledij of sieraden moeten aangepast zijn aan de functie en het werk. De voorziene werkkledij moet altijd gedragen worden. Deze minimumvoorwaarden waaraan elke medewerker moet voldoen, moeten gekend én aanvaard zijn vóór de indienstneming.
- 3.2. Elke medewerker aanvaardt de cliënten die hem door de leidinggevende zijn toegewezen. Hier kan enkel een uitzondering op worden gemaakt omwille van psychische of fysieke gezondheidsredenen die gekend zijn vóór de indienstneming en aanvaard door de persoon die het selectiegesprek voerde. Medewerkers die al in dienst zijn en dergelijk probleem hebben, moeten dit bespreken met hun leidinggevende.
- 3.3. Een medewerker kan door de cliënt enkel geweigerd worden op basis van klachten over haar of zijn professioneel functioneren. Bij andere klachten geldt hetgeen vermeld staat onder punten 2.1 en 2.2. Indien er een cliëntencontract bestaat, staat dit er duidelijk in vermeld.
- 3.4. Nood breekt wet. Bij hulpweigering door de patiënt omwille van uiterlijke kentekenen van religie of levensbeschouwing bij de verpleegkundige zal deze in geval van acute noodsituatie de professionaliteit tonen om op te treden. Tegelijk zal de patiënt duidelijk gemaakt worden dat hij mogelijks zichzelf uitsluit van verdere verzorging en elders nieuwe hulp moet zoeken.
- 3.5. Onder geen enkele omstandigheid kan een cliënt van Solidariteit voor het Gezin eisen dat een medewerker iets moet dragen of iets moet uitvoeren dat niet tot het takenpakket behoort en dat kan uitgelegd worden als een religieus teken of symbool en al zeker niet, wanneer dit door de medewerker niet gewenst wordt.

4. Besluit

In het kort komt het advies hierop neer:

Het personeel moet alle cliënten aanvaarden en hun cultuur respecteren. Omgekeerd heeft elk personeelslid recht op respectvolle bejegening.

Cliënten mogen nooit personeelsleden discrimineren of weigeren omwille van fysieke persoonskenmerken. Deze cliënten sluiten zichzelf uit.

Indien cliënten medewerkers weigeren omwille van uiterlijke kentekenen, maken ze geen aanspraak op prioriteit. M.a.w. is er een andere hulpverlener beschikbaar dan zal die ingeschakeld worden; is er geen andere dan moet de cliënt wachten.

Solidariteit voor het Gezin streeft naar een evenwicht tussen het recht op individuele vrijheid en de erkenning van de diversiteit in de samenleving die extremen moet weren, wil ze open en verdraagzaam blijven voor iedereen. In aanbod en werking wijst Solidariteit voor het Gezin gescheiden dienstverlening principieel af.

Aldus aangenomen en doorgestuurd naar de Raad van Bestuur op 17 december 2009, door de leden, Leo Ponteur, Frieda Okerman, Dirk De Backer, Eveline Decock, Io Lenaerts, Christine Prieels, Carina Van Herpe, Carmela Vanlaere-Haelewyn. Anne Vervaet, Maryse Vangelabbeek, Willy Vertongen.

SOLIDARITEIT VOOR HET GEZIN Ethische Commissie

5. Ter verheldering

Begrippen als religie, godsdienst, levensbeschouwing hebben geen eenduidige betekenis, hoewel de concepten ervan mee de persoonlijke identiteit bepalen. In ons taalgebied zijn ze sterk beïnvloed door het christendom, het judaïsme, de islam en het rationele Verlichtingsdenken.

Levens- of wereldbeschouwing: is de meest algemene term die slaat op het geheel van activiteiten, normen, waarden en houdingen die het individu, zijn groep en gemeenschap van belang acht bij de visie op het leven en hoe het gevoerd moet worden. Dat geheel vormt het praktische kader voor het ordenen van het leven, gedrag en houding. In die zin omvat het begrip zowel de godsdiensten als vrijzinnige, atheïstische, agnostische en andere levensvisies.

Religie, (klassiek synoniem) godsdienst: omvat alle menselijke geloofsinhouden en activiteiten die symbolisch zin en invulling geven aan de relatie tussen het individu en de werkelijkheid die hem overstijgt (het bestaan en de aard van een bovennatuurlijke of metafysische werkelijkheid; het heilige of sacrale). Religies worden doorgegeven doorheen generaties en geloofsgemeenschappen. 'Symbolisch' wijst erop dat geloof niet wetenschappelijk te toetsen is en dat rituele handelingen, gebeden, geloofsdaden, uiterlijke religieuze tekens, enz. meervoudig te interpreteren zijn.